

УДК 811.371.015.3

Случайна Л.О.,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри іноземних мов факультету
міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СКЛАДНИКИ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ВНЗ

Анотація. У статті проаналізовано складники міждисциплінарного потенціалу мовних дисциплін в економічному ВНЗ та запропоновано методологічний інструментарій для здійснення наукових досліджень та освітньої діяльності у царині мовних, соціологічних, економічних, філософських і політологічних дисциплін.

Ключові слова: методології кросс-культурного аналізу, прикладного аналізу тексту та дискурсу, геоекономічного аналізу; системний, ситуативний, факторний аналіз; міждисциплінарний потенціал мовної підготовки студентів-економістів.

Аннотация. В статье содержится анализ составляющих междисциплинарного потенциала языковой подготовки студентов экономического ВУЗа. Автором предлагается методологический инструментарий для осуществления научных исследований и процесса обучения в области языковых, экономических, философских, социологических и политологических дисциплин.

Ключевые слова: методологии кросс-культурного анализа, прикладного анализа текста и дискурса; системный, ситуативный, факторный анализ; междисциплинарный потенциал языковой подготовки.

Abstract. The article produces some insights into the interdisciplinary character of teaching languages at modern economic university. It offers a brief description of scientific methods which can be applied in a number of areas both for teaching and conducting research.

Key words: cross-cultural analysis, text and discourse analysis, geo-economic analysis; systems analysis, situational analysis, factor analysis; multidisciplinary approach to teaching languages.

Геополітичні, комунікаційні та технологічні зміни в суспільстві залучили до спілкування велику кількість людей різноманітних національностей, професій, інтересів. У період глобальних інтеграційних процесів, коли минуле себе вже вичерпало, а май-

бутнє залишається невизначеним, подальше продукування нових знань потребує оновлення методологічного апарату фундаментальних наук та доповнення здобутками споріднених наукових шкіл.

Проблема конструктивного синтезу знань має загальносвітові коріння. У свій час її досліджували Т. Дадлі-Еванс, О. Тоффлер. Один з провідних українських експертів з міждисциплінарного підходу А.М. Колот вважає, що на сьогодні головним є завдання зібрати окремі складники в різних галузях досліджень в єдине ціле, сформувані засади узагальнювальної нової теорії, а на її основі вибудувати комплекс фундаментальних наук. На його думку, головне раціональне зерно міждисциплінарного підходу — *це збагачення суміжних наук на основі запозичення методологічного інструментарію* для пояснення природи нових явищ і процесів [4, с. 7]. За таких умов університетська освіта має на меті виховання не лише фахівця, не лише людини із суто науковим мисленням, а й національно свідомого інтелектуала нового покоління. Л.С. Козловська акцентує, що в просторі сучасного університету співіснують науковий, діловий, виховний та навчальний виміри, проте в перерізі завжди перебуває мовний вимір, адже мова є інструментом комунікації в кожному з них [5, с. 57]. Відтак, мовна траєкторія поєднує інструментарій для досліджень у царині соціологічних, економічних, філософських, політологічних та низки інших дисциплін у немовному ВНЗ. Це надає актуальності дослідженням з мовної підготовки фахівців з міжнародної економіки, здатних функціонувати в міжнародному просторі, здійснювати активну міжкультурну комунікацію в межах своєї професійної та наукової діяльності.

Мета статті полягає у вивченні можливостей практичного застосування методології крос-культурного аналізу, прикладного аналізу тексту та дискурсу, геоекономічного аналізу як складників міждисциплінарного потенціалу мовної підготовки студентів економічного ВНЗ. Розглянемо кожну з вищезазначених методологій.

В останні десятиліття дедалі більшого значення набувають міжкультурні (крос-культурні) дослідження для вивчення варіабельності й кореляції тих чи тих рис культури народів світу, що дає можливість виявити групи ознак і проектувати їх у різні виміри простору і часу. *Крос-культурний аналіз* є надзвичайно важливим інструментом у вивченні генезису й еволюції господарсько-культурних типів. Порівняльні дослідження при цьому мають охоплювати всі основні компоненти господарства й культури рі-

зних народів, що проживають у подібних географічних і соціально-економічних умовах, аби насамперед виявити в них типологічно близькі форми господарювання й культури, що розвивалися конвергентно, а також запозичені та генетично пов'язані; виділити ареали поширення господарсько-культурних типів [6, с. 128–129].

Отже, об'єктом методології крос-культурного аналізу є надзвичайно велика кількість поведінкових ситуацій у різноманітних соціокультурних контекстах, а предметом — виявлення залежності поведінки людей від соціокультурних факторів. Такими факторами у крос-культурному дослідженні можуть стати: 1) система екологічних факторів, яка включає до себе фізичне оточення, ресурси, географію; 2) система засобів забезпечення життєдіяльності людини, тобто експлуатації ресурсів, сільське господарство, промисловість; 3) соціокультурна система: інститути, норми і цінності; 4) особистісна система: сприймання, навчання, мотивація; 5) міжособистісна система: патерни соціальної поведінки [1, с. 15–16].

Методологія крос-культурного аналізу має не тільки теоретичний, а і прикладний аспекти, адже можливості її реалізації є невичерпними у викладанні мовних дисциплін в економічному ВНЗ. Як приклад, можна навести цикл занять за загальною тематикою *Working Across Cultures* у підручниках *Market Leader* (Third edition), у яких порівнюються поведінкові патерни при знайомстві і прощанні, під час ведення ділових переговорів і розважальних заходів для бізнес-партнерів; аналізуються особливості просторової, вербальної та невербальної поведінки; вирішуються практичні завдання з організації роботи в поліетнічних колективах та врегулювання конфліктів з етнічним підґрунтям.

Міждисциплінарна співпраця фахівців у галузі лінгвістики, соціолінгвістики, соціології, економіки і соціоекономіки відтворюється у *методології прикладного аналізу тексту та дискурсу*.

Загальноприйнятим є твердження, що текст — це комунікативна подія, яку характеризує: зв'язність (повторюваність лексичних компонентів; наявність кон'юнкцій; цілісність; причинність; інформативність; ситуативність; інтертекстуальність (пов'язаність з попередньою або паралельною інформацією); інтенціональність (визначеність мети автора повідомлення).

На думку міжнародної групи експертів Гуманітарного центру, дискурс — це соціокультурна практика, що поєднує поняття мови, бесіди, презентації, дискурсу, мовної поведінки. Лінгвістичними та соціолінгвістичними методами аналізу тексту й дискурсу вважають філософські підходи, соціокультурні теорії, лінгвістич-

ні теорії; концепти комунікації. Серед цих теорій варто виокремити стратегії критичного дискурс-аналізу («ми — ти» дискурс); стратегії аргументації (приписування / заперечування відповідальності; знецінення та дискредитації; перебільшення — раціоналізації — зменшення (опис у чорно-білих тонах); стратегії контент-аналізу; стратегії лінгвістичного аналізу тощо [7, с. 43–45].

В умовах запеклої боротьби національних економік у новій світогосподарській системі *геоекономічний аналіз* стає важливим складником основ міжнародних економічних відносин. Ця методологія надає можливість реалізувати принципи міждисциплінарної інтеграції іноземної мови в економічному ВНЗ. Проте вона не буде відображати реальність, якщо не матиме проблемного характеру. Наповнення навчального процесу з мовних або немовних дисциплін елементами системного або ситуаційного аналізу допомагає розширенню професійного поля майбутніх фахівців, на якому мова аналітики може стати мовою міжкультурного спілкування, мовою обговорення проблем і прийняття рішень [2, с. 178].

Для вирішення навчальних і науково-прикладних завдань у галузі геоекономічного аналізу пропонуються логічно пов'язані системи чинників, серед яких можна відзначити такі:

1) систему геоекономічних відносин, яка складається із суб'єкта геоекономічних відносин; структури зовнішніх зв'язків, яка об'єднує інтереси, ресурси, цілі, спосіб їх досягнення;

2) систему чинників формування геоекономічного курсу суб'єкта, яка складається з таких елементів:

— постійних параметрів (характер просторового розташування, розмір території, клімат, протяжність та конфігурація державних кордонів, ступінь віддаленості від світових соціально-економічних центрів сили, природні ресурси);

— змінних параметрів, до яких належать політичні, економічні, науково-технічні, екологічні, соціальні, демографічні, культурно-релігійні тощо;

3) систему чинників, які забезпечують зовнішньоекономічні інтереси суб'єкта, серед яких:

— форми і напрямки участі в міжнародному розподілі праці;

— позиції на найбільш динамічних і перспективних сегментах світового ринку товарів, послуг, капіталу, робочої сили;

— використання механізмів двостороннього, регіонального та багатостороннього співробітництва для покращення умов доступу товарів і послуг на зовнішні ринки тощо [3, с. 207–210].

Методологія геоекономічного аналізу надає можливість реалізувати принципи міждисциплінарної інтеграції, практичної реалізова-

ності та проблемності навчання при вивченні, наприклад, тем «Особливості ведення бізнесу (у певній країні)», «Міжнародний бізнес», «Економіка і промисловість країни (мова якої вивчається)», «Україна в глобальній економіці», «Крос-культурні особливості управління персоналом і міжнародний маркетинг», «Банківські та фінансові системи країни (мова якої вивчається)», «Біржі», «Особливості обліку та аудиту в країні (мова якої вивчається)».

Узагальнюючи, пропонуємо такі висновки: сучасна людина живе як мінімум у чотирьох вимірах — біологічному, професійному, соціальному та духовному. За такого складного переплетіння генерування нових знань можливе лише на засадах міждисциплінарності.

Це завдання можна виконувати за допомогою нових навчальних дисциплін мовного циклу на зразок мовної культури сучасної бізнес-комунікації, сучасного риторичного канону, соціолінгвістики, геолінгвістики, соціодіалектології, крос культурного менеджменту а також нових дисциплін економічного циклу, наприклад, соціоекономіки та ін., викладання яких передбачає застосування вищезгаданих методологій.

Література

1. Беспмятных Н.Н. Методология кросс-культурного анализа: базовые концепты, направления и перспективы исследований / Н.Н. Беспмятных // Наука. Религия. Общество. — № 1, 2008. — С. 15—16.
2. Боришполец К.П. Методы политических исследований / Боришполец К.П. — М.: Аспект Пресс, 2005. — 221 с.
3. Кальченко Т.В. Глобальна економіка: навч. посіб. / Т.В. Кальченко — К.: КНЕУ, 2009 р. — 364 с.
4. Колот А.М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності / А.М. Колот. Социальная экономика. — 2014. — Выпуск 48. — № 1–2. — С. 75—83.
5. Козловська Л.С. Наскрізна мовна траєкторія навчання — складник культурно-корпоративного коду [Електронний ресурс] / Л.С. Козловська // Збірник матеріалів науково-методичної конференції «Творчий потенціал мовних кафедр в інноваційному розвитку дослідницького університету». — К.: КНЕУ, 2014. — С.57.
Режим доступу: ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2014/3558/
6. Рахманов О. Соціокультурні чинники інституціоналізації підприємництва в Україні: монографія / О. Рахманов. — К.: КНЕУ, 2010. — С. 128—129.
7. Титчер С. Методы анализа и дискурса / С. Титчер, М. Мейер, Р. Водак, Е. Веттер. Пер. с англ. — Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2009. — 356 с.